

A ROSA TERRA

IDEARIUM
DAS

IRMANDADES
DA FALA

Ano XIII

N. 264

1.º de Setembro de 1929

CAMILLO DIAS

NÓS, Publicacións Galegas e Imprenta

Real, 36-1.º :-: A Cruña

Si ainda non ten as nosas producións pídaas axiña
e contribuirá ô rexurdir cultural de Galicia.

ESTEBO, por Xosé Lesta Meis.	3'50 pesetas.
HISTORIA SINTÉTICA DE GALICIA, por Ramón Villar Ponte.	5'00 "
GRABADOS EN LINOLEUM, por Xaime Prada.	2'50 "
A TOLA DE SOBRÁN, por Farruco Porto Rey.	0'80 "
TRIPTICO TEATRAL, por Antón Villar Ponte.	3'00 "
A FIESTRA VALDEIRA, por Rafael Dieste.	2'50 "
DOCTRINA NAZONALISTA, por Ramón Villar Ponte.	2'50 "
OS CAMIÑOS DA VIDA (novela en tres partes), por Ramón Otero Pedrayo.	
OS SEÑORES DA TERRA (1.ª parte).	2'50 "
A MAORAZGA (2.ª parte).	2'00 "
O ESTUDANTE (3.ª parte).	2'50 "
DE CATRO A CATRO, poemas por Manuel Antonio.	1'50 "
O PORCO DE PE, novela por Vicente Risco.	3'00 "
MARÍA ROSA, comedia por Gonzalo López Abente.	1'20 "
CANTIGAS E VERBAS AO AR, poesias de Sigüenza.	2'00 "
DE MIN PRA VÓS, contos populares por Ricardo Carballal.	1'00 "
O BUFÓN D'EL REI, drama por Vicente Risco.	0'80 "
O GALO, poesías de Amado Carballo.	3'00 "
SEGUNDO LIBRO DE COUSAS, por Castelao.	3'00 "
A VOLTA DO BERGANTIÑAN, por Xesús San Luís Romero.	0'50 "
ROMANCES GALEGOS, por E. Blanco Amor.	4'00 "
A LAGARADA, por Ramón Otero Pedrayo.	0'80 "
O MARISCAL, lenda traxica en verso, por A. Villar Ponte e Ramón Cabanillas.	1'00 "
VAOSILVEIRO, novela, por González López Abente.	2'50 "

EFEKTOS NAVALES

de

FERRER E COMPAÑÍA - SUCESTORES

F. Bertrán e Mirambell

VIGO E A CRUÑA

(CASA FUNDADA EN 1868)

*Artigo xenerá para equipo da Mariña militar
vapore, barco de vela e pescadores.*

Grndes Alm acenes de Tecidos

NUEVO MUNDO

SECCIÓN DE SASTRERIA E CONFECIONS

INMENSO SURTIDO EN PANOS DA REXIÓN E EX-
TRANXEIROS CONFECIÓNANSE TODA CRAS DE
PRENDAS PARA MULLERES, HOMES E NENOS

San Andrés, 41 e 43 -- Teléfono 256

A CRUÑA

FILLOS DE H. HERVADA

(CASA FUNDADA EN 1865)

A CRUÑA

FERRETEIRIA, QUINCALLA, MUEBLES, MAQUINAS, PEDRAS FRANCESAS PARA MUIÑOS ETC. ETC.

A NOSA TERRA

IDEARIUM DAS IRMANDADES DA FALA

Redacción e Administración

Rúa Real, 36 - 1.º

A CRUÑA

Precios de Suscripción

Na Cruña, mes 40 céntimos. Fora, un ano
6 pesetas. América, un ano 8 pesetas.

PAGOS ADIANTADOS

ANO XIII

1.º de Setembro do 1929

Núm. 264

AO DECORREL-OS DIAS

¿Qué pensa Galicia do actual momento político? ¿Dispónse a se preparar para facer ouvir a súa voz nos próximos días que se aveciñan? Deica agora non ouvimos máis que algunha que outra voz illada, sempre de algún galeguista, mais ningunha organización política, ningunha forza colectiva abreu a boca nin parece preocuparse de abril-a.

Somentes algún galeguista dixo algo. Vede aquí a custión. Fai moitas dúcias de anos que Galicia colectivamente non fala. Antes falaba Zamora por ela, despois faláron os vellos políticos. O ano 16 fixo un abrentè no ceo político galego e dende entón un feixe de galegos viñeron demostrando que somentes eles, os galeguistas organizados, viven atentos e sempre preocupados por todo canto para Galicia teña intrés.

¡Para eso se chaman galeguistas! dirán algúns. E a eso nós decimos que esa preocupación non debe ser exclusiva nosa. Trátase de Galicia e tódol-os galegos soñ os chamados a intervir aivamente no preito. E ollando a realidade galega decimos tamén que xa fai tempo decatámonos do deber moral e material que nos votamos enriba dende o primeiro día que saímos á luz pública. Xa sabemos que en Galicia non hai outra forza creadora e directora que non sexa a nosa. Xa o sabemos e porque o sabemos é pol-o que constantemente e día a día adicamos o noso pensamento e a nosa acción a Galicia con unha constancia e con un entusiasmo que non poderán enxerquer quenes non pensen como nós pensamos.

Así pois n'estes días políticos que vivimos precursores d'outros ampramente reformadores seguiremos sendo nós os que falemos e cando eses días veñan tende a certeza que somentes nós seremos capaces de ourentar a vida da nosa terra por vieiros de grandeza e benestar.

Compre que todos reparemos n'esto, que é unha realidade, non hai mais que ollar o ambiente e reparar na nosa autuación dende fai trece anos, e decatémonos do deber ineludible que nos chama para irmonos preparando.

Por eso estas verbas que son unha lixeira exposición da realidade galega deben de ter, e teñen, un moito de chamamento a quenes comulgan no noso idearium. A veciñanse días de aitividade e compre desentumecerse da pasividade obrigada d'estes derradeiros anos.

ESQUEMAS E LEMBRANZAS

Ben nos decatamos. Loitan contra nós de moitos xeitos. Os menos, dereitamente. Os mais erguéndose en morna marea de indiferencia, teimando asulagar na morta y-auga da vulgaridade, do lugar común, da opinión feita, das comenencias, da moda, da imitanza, do senso medio da cibdade, do dereito e da historia de manual, do Escorial, do Conde-Duque, de Cánovas del Castillo, do pendón morado, ás rocas de carácter, a resistencia onde sufinca o Faro redentor. Andan d'eiquí pr'alí ben vestidos leendo o P. Coloma, a Pérez Lugín, dixirindo con arrotos de cocí literario o compango espeso e potaxeiro das novelas e hasta probando cocktail do avanguardismo. Algús coidanse escolleitos, e se non decatan como apesares de viaxar en auto e hastra en avioneta van a zorro por rodeiras mortas d'esprito. Perderon a noción da alborada e non saben como o esprito se renova mais aixiña qu'a mecánica e as modas.

Dín qu'os cantos galegos son tristes, i-en parte teñen razón. ¿Com'han sere cantados pol-os coros nos descansos das verbenas, nos folgos da xente extraña? Como son tan sinceiros decátanse de sere e figuran tristes melopeas.

Un labrego. Poida que seña raposeiro,

porco, uñas largas, mintirán e hasta desagradecido.

Un señor. Figura franco, aséptico, proba, saludador, non fai mal a ninguén e ben tampouco.

¡Que se lle vai a facer! Eu quédome c'o labrego e latrico co il seguro d'atopar un lostrigo de cosmicidade.

Os catalás traduxeron á súa língoa o tesouro alquitarado dos clásicos. Agora as yarpas penduradas «super femina Babylonis» cantan na língoa de Verdagner e de Maragall. Figura caprichosa erudición adiñeirada. E conquistar cidadanía na carta do esprito. ¿Cando fará Galiza, aínda que seña homildemente, publicaciós semellantes? Os clásicos, a Biblia. A língoa de Rosalía chama por acougalas no seo pra se sentir mais madura.

Pío Baroja coce un pan desmaziado forte pr'os púbricos afeitos á «pâtisserie» dos hoteles. Seus libros na librería arringleirados lembran fias de pan pra dentes d'homes. Mais us homes manducan pan integral e outros, temendo o forte recender do forno, enganan con bombós e pasteles a grande fame de paixón.

O vrán dos ricos difrénciase do dos pobres en que o primeiro é un luxo valeiro e o segundo unha triunfante angueira. Nunca figura máis grotesco o burgués que na praya ou no balneario e hastra o pior labrego adquire un espírito sacerdotal ó recoller as primeiras espigas e ollar pintar os ácios temperáns.

No tranvía viaxan seis nenos de xente bien. Rube un neno probe, que leva un encárrago. Hai un instante de cordialidade e rín xuntas as boquiñas inocentes. Desegui-

da os ollos da «Miss» erguen a dourada barrreira social. Os nenos ricos baixan dinos e tristes. O neno do pobo quizais con bágoas nos ollos ¿que fará sinón adoitar un carís de pillería?

Na Primavera, particularmente enxoita d'iste ano arderon os bosques da Vasconia. Coma no poema orixinario de Verdaguer cando deitaron os montes mantaniales de prata.

ESTE NÚMERO FOI REVISADO
POL-A CENSURA

R. OTERO PEDRAYO.

Pois verás...

A culpa tena Victoriano Taibo. Cando mais entusiasmado estaba contándoches as novidades que por aquí ocorren aparece il anunciando o seu libro «Enxangadas».

Axiña aparecerá *Enxangadas por Victoriano Taibo*. Ben ¿é que? A tí interesábache mais o que che estaba contando e a min tamén porque quero que vivas ben ao día. Pero o Taibo está en plan tan vanidoso que non repara en anunciar o seu libro e notámolo anque sexa no caldo (¿porque habemos de decir sopa nós tamén?) Pero deixa que o vexa. Anque naturalmente eu creio que hai alguén que lle obriga a facer esas cousas pero xa me enterarei. Xa vai resultando intolerable. É como a Unión Radio. Estás entusiasmado ouvindo un concerto e de súpeto saleche unha voz idiota: *El «Perborol» blanquea los dientes*.

¿Viches cousa igual n'algún país?

Ben. Eu non sei de que che falar hoxe. A coronación da Dolorosa non che interesará. As corridas de touros sei que remataron moi *gafes* (verba non moi moderna pero aínda en uso). Houbo dous espléndidos partidos

de futbol. As festas están resultando *jamón* (verba mais moderna anque o porco, que supoño daría orixe a ela, sexa como sabes xa moi vello. O único vello que lles gorenta aos avanguardistas).

Batallas de frores sin frores, concurso hípico a cabalo, cine ao ár libre como en Boimorto (*Buey Muerto* que diría un castelánista) cabalgada de rexións, verbenas, música... o Demo. *A gozar que la vida es corta* que dín en Cuba.

¿Eh? ¿Que non che importa todo esto! Querías saber outras cousas de maior importancia e intrés.

¡Te vexo! Tí queres darme un disgusto. Busca outro que chas conte, anda, que eu non estou para eses fregados. ¡Ti dende ahí ven falas!

Eu, queridiño, non che podó falar d'outras cousas. Si; por ahí a xente fala moito pero ¡jeu que sei! ¡Xa iba a ser fai tanto tempo!... O millor é que merques un Calendario Zarágozano.

Escoita. ¿A que non sabes cal é a cousa mais insoportable do mundo?

ANTON NORIEGA VARELA

recolleu en

Como falan os brañegos

Locuzóns, frases, refráns, etc. etc. — 2 ptas.

Home, agora que non está o tempo para todo ocurréuseme facer versos avangardistas. Puidéranme dar moita sona. Podería chegar a ocupar na lírica moderna galega o posto que ocupou D. Juan de la Cueva y Gomes ¿a tí que che parece?

Fai un mes comencei unhos versos. Hasta agora non me saleu mais que esto:

A NOSA TERRA

Entre lusco e fusco
Hora de sol-por
cheiraba a chamusco
Preludio de amor.

Si a tí che parecen ben seguirei discurrendo. ¡Anque tarde seis meses! Estes versos *d'avangardo* costa moito traballo facelos pois non saen así espontáneamente. Xa me dirás o que opinas.

E, meu sol, non é que non teña mais que decirche pero por agora non podo. Tí deixa andar o carro que pol-o visto despois do Maio ven San Xuan.

VÍCTOR CASAS

¡SEMPRE AS DITOSAS SAUDADES!

Onde hai un anaco de terra sexa ela como for, pódese asegurar que atopamos un galego. Xa chega a parecer que nós nacemos *de xeración espontánea*. ¿Quen nonalcontrou algunha vez un galego onde quixo buscalo?

Ainda que sexa n'un areal, buscando moito alá pra un cantinho torcéndose de saudades, desesperado con a morriña da terra, pasando mal, vistindo pior, con fame, pensando nas noites de luar, nos días craros e alegres da primaveira, nas mozas d'aldea, nas festas, nos foliós, nos alalás cantados aconchegadiños a unha cara que os comprende, vindo da festa pr'a cama, despois mais tarde o vran con as colleitas, as segas, sempre cantando entre elas, botando un arrufo que sae d'aquelo castelo de carne semellando unha válvula de seguridade pr'os seus sentimentos. ¡Cantas saudades das noites nas airas! d'aquelas mañáns orvalladas que as follas parecen de prata feitas so pra ser contempladas por ollos meigos e cariñosos, por que cada olladela de un galego é unha caricia surateira, non é ollar descarado, é ollar dulce e meigo; despois o despertar da madrugada o sol acariciando as follas, elas retorcéndose hastra deixar caer o

orvallo feito bágoas pol-o desgosto de se ver desmanchar esperando con pracer a noite próxima.

Mais tarde o outono co'as vendimas e o castañal, cando reina aquela alegría do patrón satisfeito por cada carrada mais, e os vendimadores sempre cantando os seus males e as suas alegrías vivendo felices n'aquela terra de agarimo *que lle poden chamar sua*. O castañal cando os nenos fan o magosto no medio d'aquela beleza decorativa que Dios da ás nosas terras, nonalcontrando outras que se lles iguale. ¿Quen non reparou; aquí unha montaña morada; acolá unha montaña vermella; as follas das arbres douradas caíndo devagarciño algunhas veces bicándose no aire demorando en cair como si estivesen en dulce coloquio, ou con medo de mancar a terra que lle vae servir de agarimo?

O inverno chega; todo se recolle pra meditar, a Natureza e a primeira con aquela chuvia miudiña que da o exemplo pra se recoller en si mesmo, porén sempre hai alegría nas noites na lareira e nos fiandós, e a mestura de alegría con morriña que tanto nos caracteriza que a terra e nós poseemos, por iso nos custa a separación por que non

atopamos terra como a nosa! Asin pensa entre a areia o galego alcontrádo!...

Apesar de todos ises pensamentos levamos dentro un espírito emprendedor e desasegado, sin acharnos ben de todo en ningún sitio; querendo ir pra toda a parte sen ter sosego en ningures; si estamos na terra parécenos que é preciso tomar unha decisión, si a tomamos, as saudades roennos as entranas; o amor á terra e ás persoas que queremos, todo se nos lembra con tristes saudades, moitas veces xa temos saudades *de un non sei qué*, e cando non sabemos, *temos hastra saudades; de non ter saudades*. Cada galego e unha saudade en persoa.

Coñezo un señor que foi a Londres: estaba desesperado por que non comprendía nen o comprendían os ingleses, de repente, viu un amolador, deulle un salto o corazón e dixo: o demo me leve si ise home non é d'Ourense, deu un pulo da silla, chamouno; e ficou moi satisfeito por que non se engana-

Galega, para i-escoita!!

María Luz Morales a tua irmá na Patria diríxeche dende "El Sol" de Madri, onde colabora asiduamente, istas verbas que non debes esquecer:

¿Por qué muller culta de Galicia, abandoaches a tua lingua, tan feita para ti e por ti, tan expresiva nos teus labres, tan doce no teu sentir?

¿Que absurda idea d'unha "finura" falsa, d'un aristocratismo postizo i-arbitrario te leva a desterrala da intimidade do teu fogar, onde sería caricia para o esposo, mimo e canción de berce para o fillo? ¿Como non ves que, vindo da terra, leva en si a mais rancia, a única nobleza, e por ser tua é —para ti, en ti— a mellor, mais graciosa e mais viva? ¿Acaso non sabes que cada lingua que aprendemos é como un novo corazón qu'adequirimos, e que posêr duas lingoas propias, nosas é o mesmo que é ter duas almas?

ra! Nos días que na Inglaterra esteve serviulle de intérprete acompañándoo a todas partes; contoulle a vida, díxolle que cando a morriña o consome moito colle o vapor e marchase.

Aquí alcontrei un paragüeiro: Non hesitei; dixenlle ¿Vostede é d'Esgos? ¿En que mo coeceu? — respondeume — Entabrei unha paroliña, vin logo que estaba satisfeito e alegre, ademiroume bastante, parecéndome un caso raro, tratei de buscarlle a espricación *a ise fenómeno* logo o alcontrei. *Facta oito días que tiña chegado*. Contoume que vae matar as saudades unha vez ó ano, pra poder ter unha vida mais alegre; cando a morriña o aperta moito prepara o viaxe e marcha buscar tranquilidade de espírito.

Con que haxa media dúcia reúnense pra formar unha sociedade pra protexerse uns os outros, e moitos que na Galiza son lindantes e cuase non se falaban, unense cando están lonxe n'un cariño e patriotismo que cuasi estou pra asegurar se queren como irmaos, pois son irmaos na morriña e no infortunio; por que deixémonos de lerias: pra un que consegue trunfar por estas terras, hai millares que morren sen poder polo menos morrer na terriña. Cando vemos un coa sua cadea d'ouro, con un brillante, e dentes d'ouro si nos contase a fame e privacións que pasou, pensaríamos que se trataba de unha Odisea. ¡Cantos fixeron eiqui traballos pra conseguir o que tein que ficarían envergoñados si por ahí o soupesen!

É moi interesante ver como todos se reúnen pra protexerse, fundando o seu «Centro Gallego» mais ainda non fican satisfeitos con iso, a mais, do centro, alugan salas do mesmo edificio do centro pra formar aparte unhas sociedades pequenas de cada Axuntamento; pra axudarse en caso de necesidade, os do mesmo axuntamento si un adoce e non pode traballar, os socios páganlle o pasaxe pra ir curarse na terriña.

Aquí o «Centro Gallego» ten edificio propio; é de dous pisos, na planta baixa está alugado pra comercio pra sacar un rendimentociño; no principal está o centro, tendo un bôn salón con escenario pra festas, ornamentado con retratos de galegos ilustres ten outras dependencias, como sexa secre-

taría, bar, biblioteca que por certo n'isto non están moi ben, non guarda relación con o centro, apenas uns tomos mal arranxados tirados n'un armario.

A directoría é do mais amable, o presidente é D. Manuel Piedras Martínez, natural de Pontevedra, quen ten feito moito pol-o centro, pero están moi escarmentados

con os *patriotas* que se denominan moitos d'eles escritores, etc., e que tein enganado á directoría, por iso, agora están sempre de pé atrás, desconfiando de todo mundo.

CORONA GONZÁLEZ.

Río de Xaneiro 929.

LUAR D'ESPRITO

Rexurdíu a arte galega despoixa d'un longo silencio tremoroso de xerminaciós baixo o signo do Romantismo. Tocada na fronte pol-as alas d'un anxe de malenconía, entón, valor de xuventude, forza de ialma— levantouse ó comenzo aínda sonánbula e lonxano, logo endereitada car'as peisaxes ceibes, cara á realidade superior. O mesmo luar d'esquecemento arrolaba o soño e o despertar: ou millor considerado o meio despertar pois nas razas celtas aínda no cerne do día trema nos arboredos da esperanza íntima un airiño de noite acendedor d'estrelas. Un tecido de rayolas de luar sinala e dibuxa as coordenadas no mapa interior da Galiza. Lúa nas ialmas. O que non quer siñificar un senso de morte e lembranza sin remedio. Pol-o contrareo. A mesma indecisión luar préstase a total-as inquietudes i-esperanzas. A propia silente lume non queima os corpos mais sabe chegar hastra espellarse nas fondas augas interiores, alí onde a luz do sol cezaría.

Talome de Terras solares. Rubén Dario tidoaba así un mollo d'ensayos encol das terras do sul da Iberia. Rubén foi un americán —ou seña un meridional a grande escala— mais tamén lle choveron ditosamente sobr'a testa tropical de sátiro das monocotiledoneas as folerpas máxicas do ceo de París. E por elas percibindo un vibrar de ialma nas le-

tras do norte, houbera comprendido a Galiza. Pois a Nosa Terra hai que enxergala pol-os camiños da Europa. E chamaría a Galiza terra lunar.

O sol pinta agora os ácios nos bacelos das ribeiras. O sol chama cando s'asoma á solaina do cume do ceo pol-as pombas das bate-ladas labregas pra botarilles de comer o grau lumioso das doce. O sol preside o traballo. En troques a imaxinación traballa pol-a noite. Tod'o folk-lore está cheo de noite. Noite do medo, noite do pensamento, noite anterior e nai da mañan. Por ser o esprito galego tan amigo e namorado da noite, sempre está disposto a crear novas alboradas. E no seu calendario cóntase por lúas ígoal no agro —a lúa tece a sorte das colleitas— que no mar —a lúa rixe, diana e amazona do pazo, as greas de cabalos escumantes da marea.

Luar quer decir: fondura, meditación, ensono, arela, romantismo, misterio. Desfai o mundo a noite e a lúa soilo o organiza asegun os ollos do espectador. O sol clásico impón o mesmo mundo pra todos. Lonxe da Galiza, sentindo o luar decorrer sobre costelas calizas de montanas penso en Galiza, e penso na realidade espirtoal da estadea. Unha das formas do medo creador da que faremos outro día.

T. de A.

MEIXELAS DE ROSA

O Xoquín era un rapaz novo. Era calquera cousa; nin fermoso, nin ruín; era un rapaz novo, e abonda.

Coñezo moitos que lles chegaba ben co-iso. Crar'está qu'istes qu'eu digo fórono outrora, e pol-o tanto non teñen dereito a layarse da sua sorte. Mais se cadra fórono n-un tempo en qu'a mocidade non tiña a importancia que hoxe ten. Pra iles e pr'o mundo.

O mundo, coma vai vello, dalle agora importancia á mocidade. Outrora somentes lla daban os vellos; agora, os mozos tamén. Se os homes lle non damos importancia mais qu'ao que non temos, poidérase tirar d'eiquí qu'agora os mozos non teñen mocidade, ou teñen menos qu'a que tiñan aquiles qu'agora quixeran ser mozos. Millor será supôr qu'o qu'acontez é qu'os mozos decatáronse da importancia que lle daban os vellos.

O Xoquín é calquera cousa, estudante ou hortera, tanto ten; o caso é que seña un rapaz. O demais porédelo vós, si vos peta, e coma vos pete. En todo caso, non é da historia, nin ven a conto.

Porque a historia d'un rapaz novo —e se non qu'o digan os vellos— ou non é nada, ou é a historia d'un corazón, ou do qu'o substituína na vosa concepción psico-fisiolóxica coma órgao específico do amor, posto qu'o amor non é mais qu'unha secreción interna.

Porqu'esta qu'imos escribindo, é aínda unha historia d'amor, cursi e todo.

Unha historia d'amor sen verbas, romanza sen palabras. Millor dito, as verbas poden ser estas ou aquelas, as qu'o leitor queira pôr, asegún, o seu gusto. Asina, tamén, o leitor poderá colaborar co autor, e anque a parte de colaborazón que se lle deixa, asegún o autor pensa, non val ren, o leitor pode pensar d'outro xeito, e considerala com'a mais importante. En todo caso, o conto iste ten tanta, que non ten ningunha.

Esta é a historia d'unhas meixelas de rosa.

Estas meixelas de rosa non son as do Xoquín, anque ben mirado, o Xoquín poidera telas; mais esto non nos importa a nós, nen xiquera á Aurora que é quen as tiña.

O que nos importa é que son as d'ela. Sendo d'ela, il púdoas facer suas, e ben burro foi se non-o fixo. Mais despois de todo, se non-o fixo, alá il. Anque se o fixera, non habería conto.

Non habería iste conto; habería outro tan bó coma iste, porque o esencial, n-iste ou en outro, é que haxa n-il unhas meixelas de rosa. Se non-as hai, nada; a outra cousa. Mais hainas. E se as hai, dend'eiquí, por un vieiro ou por outro, tanto ten. En habendo unhas meixelas de rosa, o conto está feito, e pódese dar a solución ou o desenvolvimento que se queira. Ou deixar qu'o leitor lle poña a que mais rabia lle dea.

Por eixemplo, o Xoquín, pra que vos simpatice mais —o qual sempre é bó pra se pôr en situazón (coñezo a psicología do meu público, e iste é aínda un ousequio mais que me teredes qu'agradecer)— fagueino dianteiro-centro de calquer equipo de futbol. Co-iso é já un rapaz novo subrimado, ergueito deica o cume supremo onde chegan as mais cobizosas arelas da mocidade.

Tamén vos deixo facer o retrato da Aurora.

Póndema mais ben branca que morena, pra qu'as rosas acesas do sangue, seiva auroral da sua primaveira —porque ten que ser noviña: menos dos dazaioito, en todo ca-

so; cecais os dazasete anos fora un óptimo, o desejado, o tal-qual pr'o caso— trasparénte-se millor n-esa carne branca que semella qu'o sol traspasa co-a sua luz, leitoso cristal opalescente, vaso maravilloso pra deixar brilhar de través o rubor do sol nascente.

Non ma poñades feia, nin tampouco de beleza de tal geito especial qu'as rosas da face vaian estar alí fora do seu sitio.

Daille a esa fresca luz d'abrente que é aroma e que é engado, un sustento hipostáteco feliz, doado, de geito tal qu'ela non poidera por menos de ser sonrosada, e que co-elo acade a perfeizón, de modo, de maneira e de forma que as ledas coores —rosa ou mazá, cereixa ou carabel— veñan ser com'o mais subprime esprender da sua beleza, pol-o que se coñece que é froi e que está a frorir, como as rosas das roseiras cando encomenzan brancas por afora, a abriren o seu curazón cada vez mais sonrosado, ata remataren adentro n-un rubor de lume que somentes as rosas e as rapazas saben ter.

Tendo en conta sempre qu'unha feia non ten, en boa estética, dereito ningún a ser colorada, e que si o é, é-o abusivamente, usurpando unhas coores que non son d'ela, que lle non pertencen, que consiguen por inexplicábele trabucamento da Natureza, que sen dúbida as tiña preparadas pra outra—e sobre todo, que mais lle valera non selo.

O demais, quero millor que vaia ao voso gusto. Asina, cada un de vós pode facer pra sí unha Aurora asegún a sua estética, e será ben pra todos. Eu non teño teima ningunha en qu'a Aurora haxa ter o cabelo roxo, ou loiro, ou castaño, ou negro; en qu'os ollos señan escuros—eu quereríaos mais ben craros,—ou verdes, ou azúes; en qu'o narís seña longo ou nacho. Ora, se por disgracia houbera algún de vós que non gostara das meixelas de rosa, ise que non siga leendo, e pior pra il.

Ben. Pois logo, já qu'estamos conformes, imos principiar o conto.

Com'ibamos dicindo, a Aurora, a nena das meixelas de rosa—poñamos dazasete

anos—era... vós veredes: costureira, metrola, señorita... calquera cousa das qu'adoitan ser as rapazas d'ise tempo. Dende que naceu deic'agora—agora é o istante en qu'empeza esta historia, e esta historia empeza pra cada leitor no istante en qu'encomeza a leela—fixo o que fan total-as rapazas—total-as costureiras, total-as metrolas, total-as señoritas, total-as demais raparigas. Ora, o mais importante que fixo foi vivir, e ainda se m'apurades, con eisistir, já fixo d'abondo. Con eisistir e con levar na face as meixelas acesas.

Outro tanto, pouco mais menos, foi o que fixo o Xoquín. Ben me decato de que si é futbolista, o Xoquín ten historia, e pode que m'agradecerades que vola referise; se cadra, tendes mais curiosidade por ela, que pol-o conto que vos vou contando... Mais com'eu non vou ao futbol, e coma anque fora, non había lêr endejamais as revistas nen os jornais que falan d'esas cousas, porque me non quero cargar a cabeza con tanta cencia, resulta que non vos podó informar das fazañas pedestres do Xoquín, coma tampouco do espediente académico da Aurora, si é que efectivamente é metrola.

Pois señor, resulta qu'estando así as cousas, chegou a primaveira.

E chegando a primaveira, sorrín os días, e o vello tempo, que é o mais vello de todolos vellos, tórnase mozo—ou o pensa il—porque n-istes días sorridentes, o tempo ten unhas novas bodas d'ouro. Bodas d'ouro de sol.

A primaveira quenta de tal geito o leito do tempo, que o tempo, adormentado pol-o inverno com'un lagarto arnal no seu buraco escuro, dend'o que bota riba de nós os seus tristes pesadelos, voltos neve e giada, encomeza a se revolver antr'as sabáns já tépedas, co mesmo eufórico pracer co que a nosa y-alma aboya no soave ar perfumado que nos frega con rumor de seda.

E com'a primaveira viña de sol, púxose loira, e púndose loira, púxose rubia. E a primaveira, viña jogando, pintando de rosa as meixelas das raparigas sofocadas, com'o so

pinta as cousas d'ise amarelo esvaído qu'é a coor da luz. A primaveira puxo un Instituto de Beleza, e ben ela sabe que despois d'unha beleza estar preparada e rematada, non é aínda beleza namentral-as coores lle non abrochan nas meixelas e por iso trai os seus preparados pra enledecen, e pra que as meixelas se volvan rosas acesas.

Diredes qu'esas coores pódense hoxe mercar na botica, e que non custan moito diñeiro, mais as qu'a primaveira trai, e que non están standardizadas, senón que son pra cada unha as qu'o seu sangue pode dar, e as qu'a sua beleza require, se non poden mercar na botica.

A primaveira abre total-as portas, e deixa florir total-as roseiras. Que ocasión nos ofrece cada primaveira! Mais en cada caso, a decisión pende de nós.

Ademais, esta vez, por sorte, a primaveira viña unha miguiña quente de mais.

—

Pois n-un serán de primaveira, atopáronse rapazas e rapaces: a Aurora, a Carmiña, a Elvira, a Maruxa, a Luísa, a Paulina, a Nieves; o Xoquín, o Antón, o Eladio, o Indalecio, o Pepiño.

Todos juntos, riron e dixeron moitas parvadas. Despois determináron d'iren á viña da Elena, qu'estaba aló cos seus pais. Habería fresas, leite fresco, uns biscoitos que lles mandaba un tío crego, cecais jamón e viño...

Moita risada, vestidos craros e vistosos, cecais d'ises parasoles japoneses, moita calor que já pica un pouco, moito sol dourado deitando sobr'os verdes novos.

O Xoquín tivo a sorte de que lle cadrara ir de par co-a Aurora.

Un pedazo pol-a estrada sen sôma, toda envolta na raxeira leda a caír sen descanso. Pol-o narís entra un ar que ven dos verdes deitados do val e das uces frolecidas do monte e das gestas tenras e dos toxos brandos qu'aínda teñen unha verdura moza. E iste ar chega dereito ao curazón, misturado co sol e co verde e co-a vida, e do curazón rube unha ledicia lene e soave de principio, mais que despois váise facendo mais basta e chega deic'a gorja que s'enche, d'unha

emoción gozosa, e deica os ollos que choran sen bágoas da dita somentes d'un sentir que vive, e que vive n-iste istante sempre único e sen parello, sempre novo de cada vez que volve, en qu'a y-alma énchese de tanta esperanza que semella qu'a vida encomeza agora mesmo, por qu'agora é cando van romper total-as sementes qu'ela traguía d'aquil outro mundo que non é mais qu'a preparación d'iste d'agora, onde todo vai ser realizado.

O Xoquín é arestora unha esperanza a tremar, e leva á sua man dereita o que pode encher total-as esperanzas da vida.

Piça o sol, e a Aurora vai chea da mesma ebriedade de sol e d'esperanza qu'é presentimento, e o sangue mozo que lle bule, que lle danza ledo nas veas, ledo de primaveira, e ledo de percorrer os adentros d'aquil corpo noviño e lanzal qu'encomenza a vida pra coallar en promesa d'amores, chouta a se trocar en beleza nas suas meixelas qu'al-cende coma rosas coloradas, ardentes e frescas, brillantes de ledicia e de coor, expresión de vida, de mocidade, de virgindade, de dita, d'esperanza, de saúde, de forza, de mañá...

Sofocada, colorada de sol e de ser rapaza, que linda vai a Aurora, co-as meixelas acesas en rosas, com'as cereixas maduras, com'as mazás perfumadas, com'os amorotes cheos d'acedo aroma, com'o curazón augacento das sandías novas, com'as amoras verdes das silveiras, sabrosa froita atentadora aínda non inteiramente doce!

Coma lle non ha tremar ao Xoquín o curazón, coma lle non ha ferver o sangue d'inquedanza, coma a sua y-alma non ha ir abalada de dita e temor!

Pol-a estrada adiante, bañados de sol, pegaron na conversa, con verbas e ditos riseiros que lle non importaban ao Xoquín mais que por seren da Aurora, nin l'importaban se cadra á Aurora mais que por seren d'un rapaz qu'arestora era o Xoquín, anque cand'o Xoquín non fora, por forza tiña que ser sempre algún...

Cando no meio da inconcencia da dita, as verbas, levadas do determinismo inevitábele d'o istante, principiaron a enfiaren cara ond'o fado tiña que levalas, houbo que se

meter por un carreiro, e a pouco, o carreiro levaba auga, e houbo que lle dar a mán ás rapazas, antre berros e chistes e risadas, pr'ajudalas a sostérense nos pequenos seixos brancos qu'abalaban, ofercendo un camiño aos pés por antr'as augas bulideiras, e houbo que choutar valados, e meterse pol-os cadabullos, e pol-as leiras, dando ocasión pra que ao coller os dedeiros soaves e rosados, a corrente vital apurara o ritmo do sangue, e as meixelas s'alcenderan máis do esforzo e da risa.

E chegaron, e houbo berros e risadas, e faláron todos a un tempo, sen senso nen mensura, e quen sabe s'algún non diría algo que non debiera ter dito, por falar de mais ou se cadra por querer estar fino, ventando a merenda, ou cecais somentes por agradecemento á primaveira e ao sol.

Cecais faláron un pedazo sentados, na sala fresqueira con cadeiras de rejilla e cortinas de cretona, todos juntos, sen faguer, apartes, e con seguranza que se tal aconteceu, o Xoquín foi o que menos falou, non por estar pensando en nada, pois somentes era d'aquela a sua y-alma a que falaba na sua lonjanía, já qu'era a úneca que podía ver craro n-iste choyo.

Cecais beiláron unha miga, ao son d'un piano un pouco checo, tocado pol-a nai da dona da casa, ou d'un gramófono que fixo funcionar solenemente o pai, escollendo os discos con aire d'entendido. E se así foi, poderon darsé varios casos: ou que o Xoquín beilara sempre co-a Aurora, anqu'esto non é de supôr, por dúas razóns: porque ao Xoquín non era o baile o que mais ll'interesaba arestora; ou porque non-o deixaron, porque non iban os demais renunciar a ocasión de levar nos brazos un istante unha nena tan incitantemente sonrosada, e n-istes casos, já se sabe que o mais impresionado é sempre o que mais parvo se pôn, o que menos s'aproveita e o que mais ruín rol fai.

Pod'acontecer que beilara co-ela algunhas veces, e as outras estivera coma no caso anterior ollando aparpado, ou con xenreira, en contra dos outros ou en contra de sí—anque tamén pode ser que por finura ou por vencerse, beilara algunhas ou total-as veces co-as outras.

Pol-o derradeiro, tamén se pode dar o caso de qu'o Xoquín non beilara nada, por non saber, ou por ter sempre comprometida con outro á Aurora, e n-iste caso, pode qu'os señores da casa lle dixeran—sobre todo as veces que a sua filla ficaba sen parexa—:

—E vostede non baila? Que pouco animado é!

Porque os homes e as mulleres andadas, semellan non lembraren já qu'o baile oferce moitas ocasións d'amarguexo e de tristura.

Do qu'estou seguro é de que despois surtiron á horta e comerón cereixas enantes da merenda, un pouco verdes aínda...

Agora que com'a gente moza procede por arrautadas, despoixas de brincaren e barullaren un pouco, pasaron unha miga, sen saberen d'aquela propiamente o qu'iban facer, coma tantas veces acontez. Entón quedaron a Aurora e o Xoquín sentados os dous n-un banco de pedra, debaixo da enredadeira, e os outros defrente, uns dereitos, outros sentados n-algunhas d'esas sillas de madeira pintadas de verde que hai en todas-as fincas de gente da cibdade, e que case sempre están partidas. Tamén pode que dous dos rapaces s'asentaran na mesma silla, e que s'estiveran rempujando un ao outro, pra se faceren cair e qu'as rapazas viran. Algunha rapaza tamén estaría se cadra sentada no colo d'outra qu'a tería abrazada por atrás, e estarían as dúas cantaruxando pol-o baixo, abanando as pernas cruzadas a d'enriba, e que despois s'emprinciáran a dicir cousas baixiño, unha na orella da outra, rindo afogadamente, con grande azaramento do Xoquín, cheo de sospeitas...

D'un geito ou d'outro, o Xoquín e a Aurora non podían falar arestora, porqu'os outros estaban moi perto, e por que reinaba ise silencio feito de cansazo e case de fatura de dita, no que non pode un falar cousa ningunha sen qu'os demais ceiben a risada que teñen contida e desejando estoupar, sen que seña por nada, senón por singela gana

de rir e incapacidade de fagueren outra cousa.

Mais logo veu outra revoada e estralou de novo o balbor de verbas e de risas: ao millor dous rapaces que se queren sacar un ao outro calquera cousa qu'un d'iles colleu, e as rapazas qu'aproveitan a ocasión pra riren e pra bateren n-iles, as que teñen mais confianza.

A Aurora toda acesa, brilándolle os ollos craros—s'eran craros—que rían tanto com'os seus beizos bermellos, fala a berros cos outros, sen dar tino ao Xoquín, que alí ten a carón seu, embobado e inqueda, fagueno esforzos pra rir il tamén...

Inda queda tarde e tarde... Enantes d'o sol baixar de mais, ja estaba logrado ise discreto isolamento no meio da compañía que convén pra poderen falar, o que se dí falar, un rapaz e unha rapaza. Falando moi ben, sen saber ben o qu'un dí, porque non son as verbas as que falan, senón o sangue e a vida a cantaren, namental-o curazón desfaise deliciosamente n-unha dozura fonda que case afoga a voz... E cando, despois da hora fastidiosa e inútele da merenda, volveron estar todos ond'o banco de pedra, debaixo da enredadeira, ao írense os outros pol-a viña adiante, a Aurora deixouse estar no banco ond'o Xoquín.

—
Agora estaban os dous alegres, e non rían.

Ela deixábase estar asina sen saber ben porqué, deixando ir a y-alma singelamente na dozura do istante, inocente e sen intención, se cadra. Il prendido sen volta no engado meigo das meixelas de rosa, sen se decatarse tampouco de todo do que sintía, porqu'a cobiza d'amor alapa a y-alma inteira de tal geito que non hai maneira nin tempo pr'esculcare... S'un poidera n-ises casos coñecer o que sinte ao tempo qu'un sinte, toda-as cousas da vida habían caír já pra sempre no esquecemento eterno, e non habería já pra un mais qu'esa arela, en comparanza da qual o outro todo non ten senso ningún, nin é mais que segura, tristura e fealdade.

A Aurora estaba aínda sofocada e acesa, o alento erguéndolle ritmicamente o peito, e as meixelas tiñan o rosa vivamente sonrosado e tenro das cereixas novas, esteso ata moi perto das orellas e abaixo, deica a outura dos beizos encarnados e entrabertos coma s'agardaran. Era unha coor tan linda, tan soavemente cálida de vida, tan chea d'ingenua mocidade e d'intema ledicia, tan recendente a frol e a froita fresca e perfumada, tan tolamente incitadora, que puña sedentos os ollos e os beizos do Xoquín—e os d'outro calquera que tivera a dita de se atopar no seu canto.

Os ollos do Xoquín, nunca fartos d'ollar no seu deslumbramento, namentras nas suas verbas tremantes ceibaba a tenrura seu nome qu'o puña, de tan feliz, dorido, vían com'ela o escoitaba ollando ao longe, ganada já do misteiro subríme do istante.

E, as duas almas já na mesma tensión, os beizos do Xoquín, sedentos, ansiosos, ardendo de cobiza e de sede, achegáronse paseniño ata pegárense, n-un esvaimento de suprema felicidade a unha d'aquelas meixelas sonrosadas...

E rematou o conto.

—
Porqu'o que despois viñera, que nos importa? A historia vulgar e parva d'un namorouzo com'outros tantos que hai na mocidade. O regular é qu'ise amor houbera rematado coma rematan outros tantos, e qu'a Aurora, a pouco, se non volvera já lembrar do conto.

Mais o Xoquín... O Xoquín já non poderá esquecer aquilo mais na vida. Nas meixelas de rosa, os beizos do Xoquín beberon já pra sempre vida, luz, aroma, primaveira, frescura, amor e alma; os únicos bés da vida, e o único que na vida importa. Aquelo pasou: foi un istante; mais o istante aquí se non esquecerá já mais; aquí istante abriu pra sempre, diante da y-alma do Xoquín as portas d'ouro do misteiro, e aquela lembranza ha ser pra sempre na sua y-alma fonte a deitar engado e gracia, que o amor, que é o ben supremo, ten esa coor de rosa sonrosada, e o amor é viño qu'embebeda, e

feliz aquí a quen embebeda pra sempre. Aquela lembranza ha ser pra il un aroma que perfuma a vida inteira, e non hai millor cousa, porqu'aquí aroma é alma.

E non importa qu'o que lle queda de vida seña triste e vulgar. Ao Dante abondoulle con ollar duas ou tres veces a Bice, e já quedou salvado pra sempre. Do mesmo xeito, namentras viva, o Xoquín está salvado, salvado pol-a lembranza--pol-a saudade ce-cais tamén--d'unhas meixelas de rosa.

S'agora vos dixera eu qu'o Xoquín era un vello, cantos de vós--cantas tamén--non teríades unha decepción. Cantos--os que saben o que é bó--unha sorte d'espranza...

Cecais se fora un vello, a historia sería mais trágica; mais todos aqueles d'enriba me non houberan seguido con intrés.

E por qué non había ser un vello? Non l'houbera sabido moito millor a un vello aquela aventura?

N-un vello houbera sido un retorno, e non hai pra que comprical-as cousas, cand'abonda c-unhas meixelas de rosa. Ademais, millor é que seña un rapaz, pra qu'esta emoción cáia n-unh'alma virxe e sen precedentes, poida encher a y-alma toda. Compre a y-alma virxe, porqu'esta emoción debe coller a y-alma inteira, sen deixar miga fora, e un vello sempre lembraría algo, e esta lembranza que debe ser única, escriue toda relación posíbele con recordos antigos.

Quedamos, pois, en qu'a cousa foi coma vol-a contei.

E eiquí sí que rematou o conto.

VICENTE RISCO.

L E C T U R A S

BIBLIOTECA DE ESTUDIOS GALLEGOS

A *Compañía Ibero-Americana de publicaciones*, empresa editorial das mais importantes da Hespaña, constituíu como saben os nosos lectores unha seición que co nome de *Biblioteca de Estudios Gallegos* leva xa publicado tres tomos. Está encargado da sua

direición o culto escritor e bon poeta galego Alvaro de las Casas, noso estimado amigo, que adica á súa intresante misión un cariño fondo e gran entusiasmo revelado xa nos libros publicados.

«Antología de la lírica gallega» de Alvaro de las Casas, «Paisajes y problemas geográficos de Galicia» por Ramón Otero Pedrayo son os que temos á vista. Libros d'unha presentación esmerada e d'un intrés que se adiña a xuzgar pol-os seus títulos.

No primeiro, Alvaro de las Casas presenta unha cuidada selección dos nosos poetas dividindoos baixo tres rubros: *El ciclo trovadoresco*, *El siglo XIX* e *Los poetas de hoy*, engadiulle ademais ao final do libro unha recopilación de cantares populares. Con este libro Alvaro de las Casas fai unha enorme divulgación da nosa lírica popular e demostra unha vegada mais como Galicia é terra de bons poetas.

Otero Pedrayo, a quen non compre xa adxetivar, manifestanovamente o seu fondo coñecemento do chán galego demostrando o seu estilo inimitable e o seu xeito maravilloso e particular de enfocar os problemas gallegos con aquela súa encantadora e crara visión que lle dona a admirazón da xente de letras de Galicia que o conceitúa xustamente, como un verdadeiro prestixio e valor da cultura galega contemporánea.

Otero Pedrayo en Galicia como Gonzalo de Reparaz na Hespaña coidan, con razón, que os problemas dos pobos e a súa idiosincrasia racial teñen unha outa sinificación xeográfica e dende ese punto de vista estan realizando unha obra dina das maiores ganancias.

A *Biblioteca de Estudios Gallegos* anuncia a publicación de novos libros que pol-as súas materias e autores prometen teren un extraordinario valor.

Por se tratar d'unha Biblioteca de gran intrés galego compre que atope na nosa terra todo o agarimo que ela meresce prestándolle o apoio necesario para que siga sosténdose indefinidamente.

Trátase d'unha obra de divulgación galega merescente do noso caluroso aprauso.

Imprenta NÓS, Real 36-1.º, A CRUÑA

A NOSA TERRA

BANCO PASTOR

Casa central: A Cruña, fundada en 1876

Capital suscrito,	17.000.000
Capital desembolsado,	8.500.000

CARBALLIÑO - CARBALLO - O FERROL - A ESTRADA - LUGO - MELIDE - MONDOÑEDO - MONFORTE
MUXÍA - NOIA - OURENSE - ORTIGUEIRA - PADRÓN - PÓBOA DO CARAMIÑAL - PONTEDEUME
RIVADABIA - RIBADEO - SARRIA - TUY - VIGO - VILLALBA E VIVEIRO

ZINCKE HERMANOS

LIBREIRÍA

PAPELEIRÍA

IMPRENTA

Cantón Grande, 21 -- Estrella, 37

A CRUÑA

PAULINO FREIRE

BOUZAS — VIGO

Sucursaes: na Cruña - Ferrol

Redes d'algodón para tarrafa Aparellos armados e en panos, para barcos pesqueiros. Malletas de abaca e cáñamo alquitranado-Cables de aceiros, ingleses Aceites xenerás e vexetaes, e surtido completo para maquinaria e pesca.

SANTA LUCIA, 26 e 28

A CRUÑA

A superioridade dos CALZADOS SENRA

bonda para xustificar a preferencia dos consumidores, maisA
o procedere d'unha industria galega,

HONRA DA NOSA REXIÓN

obriga á non gastar outros á cantos sinten amor pol-a sua Terra

Fábrica: Avenida da Granxa -- A CRUÑA

DESPACHOS: Cantón Grande, 15 - A CRUÑA -- Real, 110 - FERROL, - Príncipe, 9 - VIGO

AGUAS DE
MONDARIZ
FUENTES DE GÁNDARA Y TRONCOSO
Propiedad de los Sres. Hijos de Peinador

Véndese en todas las
Boticas, Droguerías
Hotels,
Depósitos d'augas
minerás,
Restaurants e
vagos-camas de
todol-os três

As mais indicadas en casos
de artitrismo, desnutrizón, diabetes,
obesidades diversas, doenzas do
aparello dixestivo, anemia
e neurastenia

Riquisma auga de mesa
gaseada naturalmente.

MONDARIZ - BALNEARIO
a 35 kilómetros de Vigo